

55.

Katalog:

Berilo 3, str. 32

- socialni realizem v prozi
- idejna oznaka
- naturalistične prvine
- simbolika
- slogovna analiza

PREŽIHOV VORANC: BOJ NA POŽIRALNIKU

Socialni realizem v prozi:

Pojavil se je okoli leta 1930. V okvirih slovenskega književnega razvoja je pomen soc. realizma zelo velik. Socialni realizem je s pomočjo realističnih in naturalističnih postopkov izoblikoval uspešne primere velikega romana in daljših novel. V teh besedilih je združil najbolj pereča družbena, socialna in življenjska vprašanja kmečkih, polproletarskih in proletarskih slojev predvojne slovenske družbe in jih postavil v širši okvir slovenskega nacionalnega položaja, ki je bil ogrožen v Italiji in Avstriji. S svojo pokrajinsko razčlenjenostjo je opozarjal na slikovito različnost slovenskega življa, hkrati pa v tej raznoterosti odkrival iste temeljne socialne in nacionalne perspektive.

Idejna ter motivno-tematska oznaka:

Vsebina odlomka:

Pungra je opazil nov požiralnik, ki je napadel Dihurjevo najboljšo njivo-"bradavico". O tem je takoj obvestil svoje domače. Požiralnik je bil na zelo nevarnem mestu, saj bi jim lahko uničil celo njivo. Takoj so se lotili dela. V zemljo so izkopali brazde, da je po njih odtekala voda, pri tem pa so ves čas pazili na tam posajeni krompir. S požiralnikom so se borili pet dni, dokler slednjič niso našli žile. Med vsesplošnim veseljem pa se je zaslišal pljusk. Dihur je ležal na dnu jarka. Otroci so ga takoj odvlekli domov. Tam se mu je začelo blesti in grabili so ga krči. Dihur otrokom ni dovolil, da bi šli po kogarkoli. Proti jutru je umrl. Otroci so opravili obred, kakršnega so videli ob materini smrti, in se dogovorili, da ga pokopljejo pod tepko. Sklenili so, da bodo povedali le stricu Sušniku. Le-ta je s seboj pripeljal še župana in druge. Po pogrebu so Dihurje poslali po službah, njihovo zemljo pa je prevzel bogati sosed.

Snov je deloma avtobiografska (koroška podeželjska problematika izpostavlja bajtarsko življenje).

Tema je socialna (družbenokritična).

Motivi: siromašni otroci, kaznovanje, pohabljenost, strast, smrt,...

Ideja želi pokazati na odvisnost človeka od narave v neizprosni socialnih razmerah.

Pripovedovalec je tretjeosebni in vsevedni, pripovedna tehnika je sintetična.

Naturalistične prvine:

Zemlja je kruta usoda, ki ji ni mogoče ubežati, zato se je treba z njo boriti. Dihurji so obsojeni na večni boj z naravo in ta boj sprejmejo kot svojo edino usodo, ne da bi se spraševali o globljem smislu zemeljskega ali celo posmrtnega življenja.

Simbolika:

- zemlja – smisel eksistencialnega obstoja ali celo socialnega uspeha
- požiralniki (luknje v zemlji) – simbolizirana sovražnost narave, ki uničuje zemljo.

Slog:

Slog je socialnorealističen. Dihurjevi so predstavniki proletariata, njihova prvinska narava je pisatelju največja vrednota. Slog je baladen, v ospredju je kratka, odsekana beseda, beleži dogodke, brez komentarja. Socialistična ideja je tu samo nakazana.